

UVOD

Problem vlasništva nad jednim entitetom, podijeljenom na više lica, je uvijek bio aktuelan. Bilo da je u pitanju višestruko vlasništvo nad zemljišnim parcelama ili privrednim društvima, precizno definisanje prava i obaveza koje pripadaju vlasniku, kao i međusobni odnos višestrukih vlasnika, spada zapravo u samu srž ekonomskopolitičkog sistema jedne zemlje. Može se čak tvrditi da priroda vlasništva i njegovo viđenje i definisanje određuje i same temelje uređenja jedne države. Ovaj rad će pokušati da da osvrt na prelazni, tzv. tranzicioni, period između dva sistema, socijalističkog, koji je na našim prostorima bio prisutan nepunih 50 godina, i kapitalističkog, koji je od izbijanja ratnih dejstava i raspada SFRJ početkom 90-ih godina XX vijeka, označen kao dominantan.

Pored toga, detaljno će se opisati fenomen privatizacije, njegova geneza, te ocijeniti uspjehnost, i naročito, opravdanost tog procesa, pogotovo u domaćim uslovima. Kako je masovna privatizacija zapravo i generator nastanka masovnog akcionarstva, analizom akcionarstva će se moći i ocijeniti stanje u novoformiranim kapitalističkim privredama država koje će biti predmet posmatranja, a sa posebnim osvrtom na Republiku Srpsku.

Kakvo je stanje malih akcionara, koji su toliko značajni iz više razloga, od njihove brojnosti, pa do udjela u privrednim društvima koje posjeduju, će se vidjeti iz analize pojedinih privrednih društava u Republici Srpskoj. Hipoteza koja se želi postaviti, te teoretski i praktično provjeriti, jeste: da li postoji sistem zaštite malih akcionara u RS, i ako postoji, koliko je efikasan. Hipoteza će se testirati iz više aspekata, pravnog, u smislu poštovanja i zaštite prava koja su (malih) akcionarima data zakonom, te ekonomskog, koji će pokazati da li se ulozi malih akcionara iskazani u materijalnom obliku uvećavaju ili umanjuju, sa opisom faktora koji su doveli do takvog stanja.

Analiziraće se i uticaj te aktivnosti malih akcionara na tržištu kapitala, u pogledu broja transakcija, likvidnosti te opšte investicione klime koja svakako pokazuje potencijal jedne privrede da privlači kapital, koji je tako potreban u tranzicionim zemljama. Naročita pažnja će biti data analizi institucija države, kako bi se vidjelo da li država ima interesa da pruži određeni vid podrške malim akcionarima, i na koji način se to praktično radi.

Rad je podijeljen u četiri međuzavisna poglavlja, od kojih svako ponaosob čini mini cjelinu, i može poslužiti za tumačenja pojedinih pojmova, termina, te interpretaciju dešavanja. Namjera je radu da bude jedan od prvih naučnih tekstova na našim prostorima koji pokušava da objasni šta se zapravo desilo u procesu tranzicije sa jedinicama vlasništva malih akcionara, da li su i kako kršena prava malih akcionara, koji su efekti udruživanja malih akcionara, te opisati odnos većinskog i manjinskih akcionara, sa svim posljedicama po privredno društvo. Rad će pokušati da ide i dalje od toga, da sa šireg aspekta analizira da li je, eventualnim kršenjem prava malih akcionara, ugrožena i šira ekonomskopolitička zajednica i njeno ekonomski održivo bivstvovanje.